

OBOJŽIVELNÍCI VYSOČINY

V kraji Vysočina se v současné době vyskytuje 15 druhů obojživelníků. Je to poměrně vysoké číslo, když vezmeme v úvahu to, že v celé ČR je 21 druhů. Na první pohled se může zdát, že máme na Vysočině velkou druhovou rozmanitost obojživelníků a že jsou tady na tom obojživelníci tedy dobře. Bohužel to tak ale není. V posledních několika desetiletích početnost řady druhů klesá, u některých druhů dokonce velmi výrazně (např. u kuňky obecné, dříve běžné žabky). Některé druhy jsou velmi vzácné a hodně ohrožené (např. mlok, ropucha zelená). Ze spousty míst druhy jako čolek velký a kuňka v průběhu let zcela vymizely. Klesají ale početnosti i u donedávna běžnějších druhů, jako je například skokan hnědý.

Co je tou příčinou, že obojživelníci v současné krajině Vysočiny ubývají? Málo která zvířata totiž potřebují takovou rozmanitost biotopů jako právě obojživelníci. Potřebují vodní prostředí k rozmnožení, dále suchozemské (mokřadní) prostředí k životu mimo dobu rozmnožování a vhodné místo k přezimování. Obojživelníci jsou kvůli tomu citliví i na malé změny v krajině a ublíží jim třeba i to, když jim zanikne jen jeden z uvedených biotopů. Obojživelníky lze obecně označit za jedny z nejdůležitějších ukazatelů kvality přírody. Přibližně platí, že čím více druhů obojživelníků (a ve větších početnostech) v některém místě žije, tím je tam lepší příroda i životní prostředí.

Příčin ohrožení obojživelníků v současné krajině je mnoho. Z nejdůležitějších lze uvést vysoké obsádky ryb a jiné nevhodné využívání a úpravy rybníků, likvidaci mokřadních ploch a tůní, příliš intenzivní a velkoplošné využívání krajiny v okolí mokřadů a vodních ploch a naopak také zanedbání péče o mokřady, které pak nadměrně zarůstají náletem. V krajině je také patrný nedostatek drobných vodních ploch.

Obojživelníkům lze pomoci, a to často poměrně snadno. Například tím, že jim v krajině nabídneme nové vodní plochy (tůně) k rozmnožování, z větví a klád naházených na hromadu jim vytvoříme zimoviště či budeme pečovat o mokřadní louky tak, aby zde obojživelníci mohli žít. Pokud chceme mít louku vhodnou pro obojživelníky, neměli bychom ji kosit příliš často, postačí i jednou ročně nebo jednou za dva roky. Obojživelníkům je dobré nabídnout v krajině co největší mozaiku různých stanovišť od pravidelně udržovaných ploch, přes méně často opečovávané plochy až po plochy, které ponecháme samovolnému vývoji.

Obojživelníci také rádi přijímají nabídku vodních ploch v podobě různých zahradních jezírek a tůněk, nejlépe s navazující méně intenzivně využívanou zahradou či loukou.

Na vystavených fotografiích Jaromíra Maštera se Vám představují všechny druhy obojživelníků Vysočiny. Také můžete vidět některé z biotopů, které obývají a které pro ně může každý z nás vytvořit. Snad se Vám tato výstava bude líbit.

Mgr. Jaromír Maštera je jihlavský rodák, který v současnosti bydlí v Havlíčkově Brodě. Jeho zájem o přírodu trvá již od dětství. Pracuje jako zoolog na Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR v Havlíčkově Brodě. V posledních letech se věnuje kromě fotografování přírody a výzkumných aktivit v přírodě i ochraně a péči o mokřady a praktické péči o lokality nejohroženějších druhů obojživelníků – viz též stránky www.mokradny.wbs.cz.

Kontakt na autora:

jaromir.mastera@nature.cz

☎ 724 303 538

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je organizací zřízenou Ministerstvem životního prostředí. Zabývá se ochranou ohrožených druhů, péčí o chráněná území, podílí se na zajišťování tzv. krajinotvorných programů Ministerstva ŽP. Pracoviště v Havlíčkově Brodě je odborným partnerem orgánů státní správy ochrany přírody v kraji Vysočina. Více informací o organizaci můžete získat na internetových stránkách www.ochranaprirody.cz.

Blatnice skvrnitá – tajemná žába s rýči na nohách. Přes den bývá zahrabaná v zemi, rozmnožování má nenápadné, s tichými hlasovými projevy. Poznáme ji podle svislé oční zorničky, výrazného hrboleu na hlavě a výrazných patních mozolů v podobě rýčů. Někteří jedinci bývají cítit česnekem. Na Vysočině jde o zranitelný a méně běžný druh. [HLAS](#)

Čolek horský – krasavec v kalužích. Zejména samci tohoto čolka jsou pestře zbarveni, nápadná je zejména výrazně oranžové břicho. Čolkovi horskému stačí k rozmnožování i kaluže na lesních cestách. Bohužel v současné době se stále více lesních cest zpevňuje a tento druh pomalu ubývá. Na Vysočině jde o ohrožený a méně běžný druh.

Čolek obecný – pán tůní. Samci čolka obecného jsou v době rozmnožování poměrně barevní, s nápadným zvlňným hřebenem a tmavými tečkami po těle. Často se rozmnožuje v drobných vodních plochách, tůních, kterých je ale v krajině nedostatek. Na Vysočině jde o poměrně běžný, ale téměř ohrožený druh.

Stav „mírného nepořádku“ je na lokalitách výskytu obojživelníků žádoucí. Esteticky možná nepůsobí hromady větví a padlé kmeny nejlépe, ale pro obojživelníky a další živočichy jsou velmi významné – zejména jako místa úkrytu, lovu potravy a zimování.

© Jaromír Maštera

Čolek velký – mizející král čolků. Samičky čolka velkého nejsou tak nápadné jako samci, kteří mají v době rozmnožování výrazný tmavý hřeben na zádech a ocase. Oproti ostatním druhům čolků na Vysočině je výrazně větší, někteří jedinci mohou dosahovat až 18 cm délky. Na Vysočině jde o velmi ohrožený a vzácný druh.

© Jaromír Maštera

Ropucha obecná – kráska v detailu. Na první pohled je to žabí ošklivka, bližší pohled odhalí krásné zlatooranžové oči. Zjara bývá od rybníků slyšet její jemný, poměrně příjemný hlas (kuňkání). Kvůli jejímu pomalému pohybu často bývá obětí silničního provozu. Na Vysočině jde stále ještě o málo dotčený a běžný druh. [HLAS](#)

© *Jaromír Maštera*

Kuňka obecná – žabka s pohádkovým hlasem. Dříve běžný druh, dnes nejohroženější obojživelník Vysočiny. Je to drobná žabka s nápadným hlasem, kterým je typické zvukomalebné houkání, známé i z řady pohádek. Kuňka má nápadné oční zorničky, které často mají tvar srdíčka. Na Vysočině jde o kriticky ohrožený a méně běžný druh.

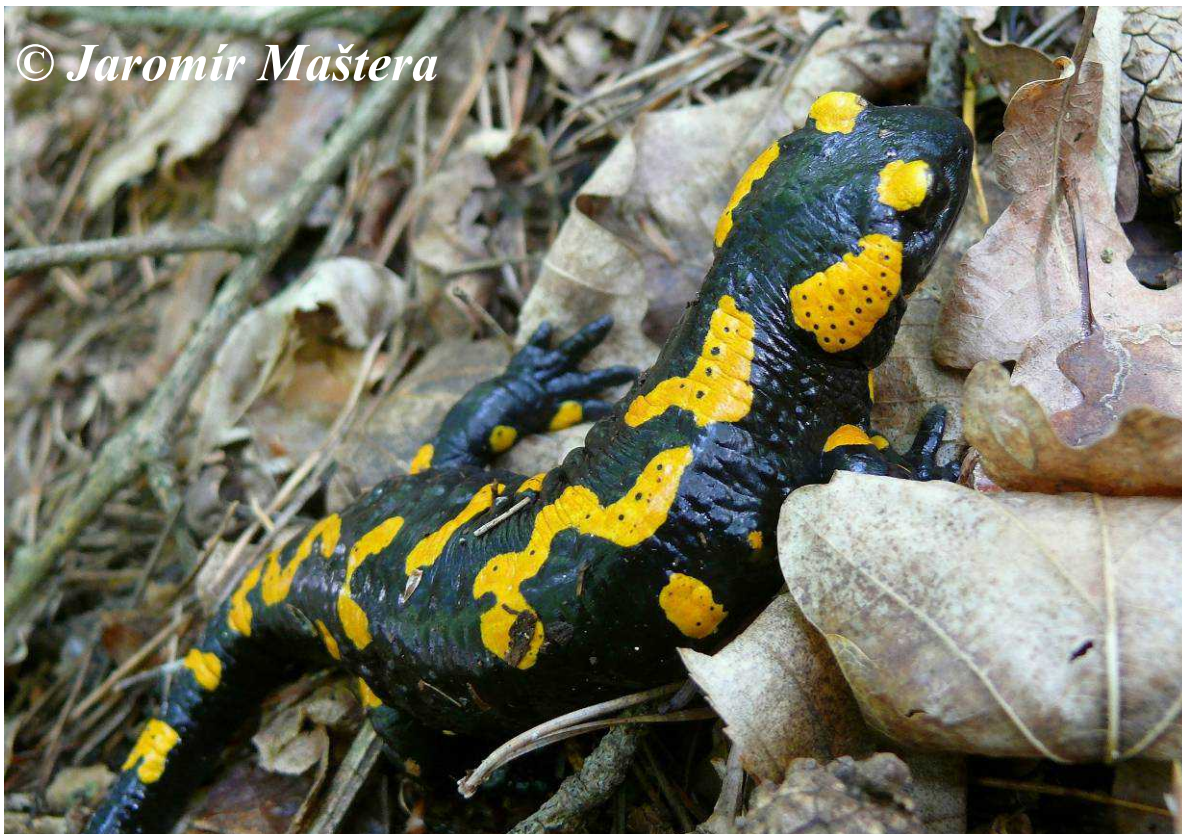
[HLAS](#)

© *Jaromír Maštera*

Shora **kuňka obecná** připomíná spíše ropuchu. Pokud ji však uvidíme z břišní strany, nejednou máme před sebou úplně jiné zvíře. Nápadné zbarvení je informace pro predátora, že „nejsem jedlá“. Bohužel toto výstražné zbarvení jí není nic platné vůči lidem. Ti svými negativními činnostmi v krajině Vysočiny přivedli tento druh do vysokého stupně ohrožení.

© *Jaromír Maštera*

Mlok skvrnitý – mizející symbol listnatých lesů. Tohoto nápadného žlutočerného tvora zná téměř každý. Bohužel se na Vysočině už téměř nikde nevyskytuje. Plošně vyhynul s přeměnou původních listnatých a smíšených lesů na smrkové monokultury a se znečištěním drobných potoků. Dnes mloka potkáme jen velmi výjimečně a jen na místech se zachovalými původními lesy, např. v údolí Oslavy na Třebíčsku. Na Vysočině jde o ohrožený a velmi vzácný druh.

© *Jaromír Maštera*

Skokan zelený – druh nedruh. Skokan zelený není ještě zcela ustálený druh zvířete. Je to v podstatě teprve vznikající druh, a to křížením skokana krátkonohého se skřehotavým a dále pak dalším křížením všech tří druhů „zelených“ neboli vodních skokanů. Skokan zelený tráví celý svůj život ve vodě, dokonce v ní i zimuje (podobně jako skokan skřehotavý). Na Vysočině jde o méně dotčený, ale zároveň i méně běžný druh. [HLAS](#)

© *Jaromír Maštera*

Rosnička zelená – stromová princezna. Rosnička je naše jediná stromová žába. Díky přísavkám na prstech se může pohybovat i v korunách vysokých stromů. Téměř celý rok se vyskytuje právě v různých porostech vysokých bylin a dřevin, odkud se občas i v létě mimo období rozmnožování ozývá svým výrazným hlasem. Na Vysočině jde o méně běžný a téměř ohrožený druh. [HLAS](#)

© *Jaromír Maštera*

Skokan hnědý – jarní „mručoun“. Skokana hnědého při procházkách jarní Vysočinou často vidáme jako prvního obojživelníka. Shluky jeho pevných, rosolovitých snůšek jsou často nepřehlédnutelné. Při páření vydávají samci tichý, mručivý hlas. Na Vysočině jde o ohrožený druh, který je ale stále ještě poměrně běžný. [HLAS](#)

Skokan krátkonohý – suchozemský „vodní“ skokan. Skokan krátkonohý patří mezi tzv. „vodní“ skokany, a je z nich nejmenší. Netráví úplně celý rok ve vodě a ani ve vodě nezimuje, čímž se liší od příbuzných skokanů skřehotavého a zeleného (ti jsou ve vodě pořád). Na Vysočině jde o poměrně běžný, ale téměř ohrožený druh.

Vysočina je spolu s Třeboňskem hlavním areálem rozšíření **skokana krátkonohého** v ČR. V přírodě Vysočiny se s ním můžeme setkat poměrně často. Když někde potkáme zeleně zbarvenou žabu, je velmi pravděpodobné, že to bude právě tento druh skokana. V době rozmnožování se samci zbarvují dožluta a ozývají se typickým cvrčivým hlasem. [HLAS](#)

© Jaromír Maštera

Skokan ostronosý – šlechtic s modrou kůží. Samci tohoto skokana se na jaře na krátkou dobu zbarvují do modré barvy, většinu roku jsou pak hnědí. Tento druh se často vyskytuje na rašeliništích, z čehož vychází i jeho starší označení – skokan rašelinný. Na Vysočině jde o zranitelný a vzácný druh. [HLAS](#)

Malou a mělkou tůň zvládne rýčem vyhloubit skoro každý a obojživelníkům tím může velmi prospět. Pokud zeminu z výkopu ponecháme na místě a rozhrneme jí do plochy, velmi rychle zaroste vegetací, slehne a nebude působit na místě nepřírozně. Mělké tůně poměrně rychle zarůstají vodní vegetací a obojživelníci je obsazují často nedlouho po jejich vybudování.

© Jaromír Maštera

Skokan štíhlý – mrštný atlet. Jde o žábu, která se vyskytuje jen v nižších polohách. Na většině Vysočině tedy nemá vhodné podmínky pro život. Tento skokan je nápadný svými velmi dlouhými zadními nohama, díky čemuž může dělat skoky dlouhé i 2 metry. Na jaře se rozmnožuje tento druh jako první, nejčasněji ze všech obojživelníků. Na Vysočině jde o velmi vzácný a téměř ohrožený druh. [HLAS](#)

Zimoviště pro obojživelníky a další živočichy může mít například tuto podobu. Základ hromady by optimálně měly tvořit klády nebo kameny, většinu pak větve, místy proložené senem, drny, nebo i zeminou. Již během jednoho až dvou let dojde ke slehnutí hromady na polovinu až třetinu, postupem času se rozpadne a rozloží úplně.

Ropucha zelená – maskáčová žába. Samci ropuchy zelené se ozývají příjemným melodickým trylkem, který spíše zní jako hlas nějakého ptáka či hmyzu, než žáby. Je to druh, který dokáže žít i sušších oblastech, je to například jediný druh obojživelníka žijící i v oázách na Saharě. Na Vysočině jde o zranitelný a vzácný druh. [HLAS](#)

Skokan skřehotavý – vodník a největší žába. Právě z kombinace výrazného hlasu tohoto skokana (bre-ke-ke) a přísavky na nohách rosničky vznikl zřejmě pohádkový vodník. Je to naše největší žába, dorůstající až 17 cm. Podobně jako skokan štíhlý je to druh nižších poloh. Na některá místa Vysočiny však byl zavlečen a vcelku bez problémů zde přežívá. Na Vysočině jde o méně dotčený a velmi vzácný druh. Na fotografii je mladý, nedospělý jedinec. [HLAS](#)